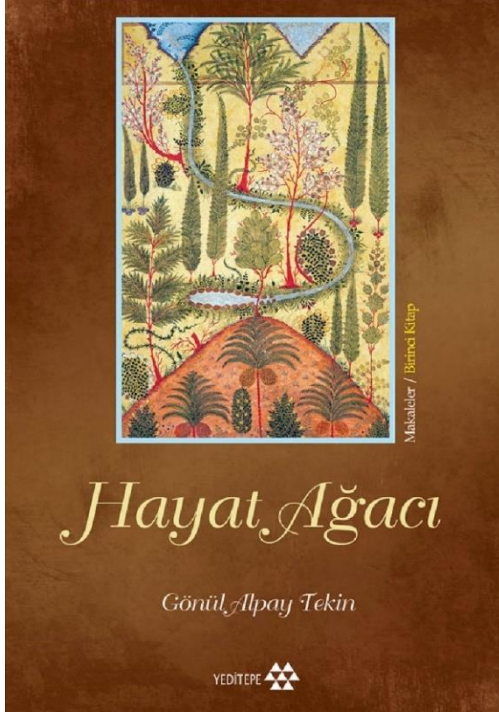

TANITMA: Gönül Alpay Tekin, *Hayat Ağacı*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2017, 671 s.

Halil İSKENDER¹

Prof. Dr. Gönül Alpay Tekin'in iki ayrı kitap hâlinde bir araya getirilmesi tasarlanan makalelerinden yirmi bir tanesi, 2017 Şubat ayında *Hayat Ağacı* başlığı ile okurlara sunuldu. Kitaba *Hayat Ağacı*² adının verilmesi, -kitap ile aynı başlığı taşıyan önsözden devşirilerek söylenirse- bu cildin, yazarın düşüncesinin gelişimini etkilemiş kişileri, edebiyata bakışını genel anlamda yansıtan makaleleri ve erken dönem çalışmalarını bir araya getirmesinden kaynaklanıyor olmalıdır.³

Esas olarak üç bölümden oluşan *Hayat Ağacı*'nın birinci bölümünde beş, ikinci bölümünde üç, üçüncü bölümünde ise on bir makale yer alıyor. Bu on dokuz makaleye ek olarak kitabın Giriş bölümünü oluşturan iki makale daha var. “Şinasi Tekin ile Geçen Bir Ömür” ve “Şinasi Tekin'in Ardından veya Şinasi Tekin ile Geçen Bir Ömür'e Ek” başlıklarını taşıyan ve içeriklerinin şahsiliği itibarı ile kitaptaki diğer makalelerden ayrılan bu iki yazısında, yazar, merhum eşi, büyük Türkolog Prof. Dr. Şinasi Tekin ile hatıralarından hareketle Türkoloji çalışmalarının tarihi

ile bu alandaki yayıncılık ve öğretim faaliyetlerinin bilinmedik yönlerine değinmekte ve bir bilim insanı olarak kendisinin bilime ve hayata olan bakışını özetlemektedir.

Kitabın ilk bölümü, beş makaleden meydana gelmektedir: “Ali Nihad Bey'in Hayatı”, “Ali Nihad Bey'in Kişiliği”, “Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu: Bir Edebiyat Tetkikçisi”, “Edebî Eserlerin Değerlendirilmesine İoanna Kuçuradi'nin Getirdiği Yeni Bir Yaklaşım” ve “Eski Türk Edebiyatı Metinlerinin Bugünkü Türkçeye Açılmalarıyla Çevrilmesinin Gerekliliği Üzerine”. İlk dört makalede, Tekin, hocaları Ali Nihad Tarlan ve Hasibe Mazıoğlu ile arkadaşı İoanna Kuçuradi'nin çalışma tarzlarını ele alırken doğru bir çalışmanın nasıl ortaya konabileceği, edebî bir metne nasıl yaklaşılması gerektiği ve yazarın hayal dünyasının yerli yerinde anlamlandırmasında nazar-ı dikkate alınması gereken noktalar üzerinde durmaktadır. Son makalede ise, Ali Şîr Nevâî'nin bir mesnevîsindeki beyitlerinden hareketle, yazarların doğru anlaşılmasında tarihsel ve toplumsal bağlam kadar kültürel bağlamın da birincil etkisi olduğunu analitik üslubu ile açıklamaktadır.

Üç makaleden ibaret olan ikinci bölümde, “On Dokuzuncu Yüzyıl Özbek Edebiyatına Genel Bir Bakış”, “Fatih Devri Edebiyatı” ve “Türk Edebiyatı: On Üçüncü - On Beşinci Yüzyıllar” başlıklı yazıları bulmaktayız. Her üç makalede de, yazar, edebiyat tarihinin mevcut eserlerin kronolojik değerlendirmesine dayanan tek boyutlu bir çalışma sahası olmadığını, metnin bağlamı kadar döneminin bağlamının da hayati bir önemi olduğunu, eserlerin, dönemlerinin baskın kültür anlayışlarının doğrudan ürünleri olarak ele alınmaları gerektiğini ve himaye mevzuu başta olmak üzere siyasi

¹ Yrd. Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, halilibrahimiskender@klu.edu.tr [Tanıtma yazısı kayıt tarihi: 10.4.2017-kabul tarihi: 17.4.2017].

² Kökleri cennette olup dalları dünyaya uzanan bir ağaç.

³ *Hayat Ağacı*, s. 8.

ilişkilerin edebiyat tarihçiliğinde göz ardı edilemeyeceğini vurgulamakta ve edebiyat tarihi çalışmaları için özgün bir yöntemin ana hatlarını vermektedir.

Niceliği kadar niteliği ile de kitabın öne çıkan bir bölümü olan üçüncü bölüm ise -yayınlandıkları yıla göre sıralanmış olarak- şu on bir makaleden müteşekkildir: “Ali Şîr Nevâî'nin *Ferhâd ü Şîrîn* Mesnevîsi Üzerindeki Etkiler”, “Hamdullah Hamdî'nin *Leylâ ve Mecnûn* Hikâyesi”, “Yunus Emre'nin Hümanizmasının Temelleri”, “*Çeng-nâme*'de Musikî Terimleri”, “On Beşinci Yüzyılın İlk Yarısında Yazılmış Bir Münâzara: *Sazlar Münâzarası*”, “Yûsuf Emîrî'nin *Beng ü Çağır* Adlı Münâzarası”, “Zaîfî Külliyyatı'nın Yeni Bir Nüshası Hakkında”, “Hamdullah Hamdî'nin Yeni Bir *Leylâ ve Mecnûn* Nüshası ve Metin Tenkidi Hakkında Bazı Düşünceler”, “Timur Devrine Ait İki Türkçe Şiir”, “Beş Trabzon Masalı ve Bir Tahlil Denemesi” ve “Mevlânâ, Yunus Emre ve Ahmed-i Dâî'deki Musikî Aletleri ile İlgili Semboller Üzerine Düşünceler”. Mezkûr makalelerden bazılarında metin neşri, bazılarında metin tahlili ve bazılarında ise kaynak araştırması özelliği ağır basmaktadır. Tekin, metin yazarlarının yaratıcılıklarının menbaı olan İslam kültür dairesinin beslendiği temel kaynakları ortaya koymakta, edebî eserlerin yorumlanmasında kültür tarihine, temel felsefe bilgisine ve eleştirel düşünmeye olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir. Her biri başka konularda olan, çok uzun bir zaman diliminde yazılmış ve yine her biri iyi bir yazı için örnek metin olarak değerlendirilebilecek bu harikulade makalelerinde, yazar, bir metni ve o metnin yazıldığı edebiyat iklimini doğru anlamakta ve görülemeyeni görmekte, dönemin dil özelliklerine, siyasi ve kültürel tarihine hâkim olmanın, farklı disiplinlerle uyumlu çalışabilmenin ve zengin bir birikim kadar duru ve eleştirel bir yorumlama yetisi edinmenin de önem taşıdığını okurların gayet rahatlıkla anlayabileceği bir akıcılık ve açıklıkta ifade etmektedir.

Kitabın önsözünde ifade edildiği üzere, Tekin, ele aldığı eserleri, miatlarını tamamlamış ve dönemleri içerisinde değerlendirilmesi gereken donuk ürünler olarak düşünmez, tam aksine o eserler günümüz insanına hitap etmektedir. Bilim insanının görevi onları günümüz insanına konuşturabilmek olmalıdır. Bu o kadar öyledir ki bilimci eserini sadece meslektaşları için değil saha dışından halk kitleleri için de yazmak durumundadır. Tekin'in, güçlü Türkçesi ve sağlam kurguları ile sadece Türkoloji ile ilgilenenler için değil, her sahadan bilim meraklıları için büyük ehemmiyet arz eden ve bazılarında ulaşması bugün neredeyse imkânsız olan bu makalelerini yayına hazırlayan, bunu yaparken makaleler arasındaki uzun zaman diliminden kaynaklanan imla farklılıklarını usanmadan gidermiş ve kaynakçaları tek tek elden geçirmiş görünen Tekin'in öğrencileri Washington Üniversitesi'nden Dr. Selim Kuru ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nden Dr. Sibel Kocaer'e titiz mesailerinden ötürü teşekkürlerimizi sunarız. Nitekim, bu kitabın yayınlanması akademik çevrelerde uzun zamandan beri bekleniyordu. Şu hâlde, edebiyat tarihi kadar kozmoloji ve Yakındoğu mitolojisi üzerine makaleleri de ihtiva edecek ikinci kitabın da en kısa zamanda raflarda yerini almasını temenni ediyoruz.